

Ihmiskuvastako uusi kehittämisen lähtökoh- ta?

Aikuiskoulutuksen kehittämisorganisaatio on asettanut perusprojektinsa ensimmäiseksi tehtäväksi aikuiskoulutuksen suunnittelun perustana olevan ihmiskuvan tunnuspiirteiden selkiyttämisen. Tämä tehtävä on nähty erityisen tärkeänä siksi, että näin hahmottuvan ihmiskuvan tunnuspiirteiden pohjalle tulisi rakentua koko muu kehittämissuunnittelu ja -esitykset.

Kehittämisorganisaatio on jakanut ”ihmiskuvaprojektinsa” viiteen osaan. Ensimmäisessä osassa tulisi tarkastella ihmiskuvan lähtökoh- tia, joista mainitaan mm., että jokaisella ihmisellä on arvo sinänsä ja että jokaisen ihmisen kehitys on biososiaalista, eli jokainen on ainutkertainen yksilö. Muissa neljässä osassa tulisi tarkastella aikuisten rooleja ja niiden edellyttämiä valmiuksia, aikuisten kehitys- ja elämänprosesseja sekä koulutettavuutta.

Voidaan kuitenkin kysyä, onko tältä pohjalta mahdollista löytää sellaista ihmiskuvaa, jota sitten voitaisiin käyttää myöhemmässä kehittämistyössä hyväksi? Luulen ettei tämän tyyppinen ja tasoinen ihmiskuvan selvittäminen juurikaan edistä kehittämisorganisaation työtä. Peruskysymys on tietysti se, voidaanko ylipäänsä löytää sellaista yleistä ihmiskuvaa, jonka kaikki eri poliittiset ym. suuntaukset voisivat hyväksyä. On huomautettu, että on löydetävissä useita erilaisia ihmiskuvia. Näin ilmeisesti onkin. On selvää, että toimitusjohtajan ja duunarin ihmiskuvat poikkeavat melkoisesti toisistaan. Jos eivät poikke, niin voi vain todeta, että hyvin on järjestelmä integrointu jäsenenensä. — Vaikka siis erilaisia ihmiskuvia epäilemättä löytyykin, niin arvelen kuitenkin, että tietyllä yleisyytasolla voimme toki päästä ”oikeasta” ihmiskuvasta yksimielisyyteenkin.

Meidän länsimainen sivistyksemme pohjautuu pitkälti kreikkalaisten filosofien laskemalle perustalle. Heidän ajattelunsa parhaat puolet ovat välittyneet meille heidän kirjoituksissaan. Monet myöhemmät ajattelijat ja filosofit ovat myös tuoneet ajattelumme oman tärkeän lisänsä. Kuitenkin eräs perusajatus on säilynyt suhteellisen muuttumattomana kreikkalaisista aina näihin päiviin asti. Tämä on humanismin

aate ja humanistinen ihmiskuva. Vaikka humanismin suosio on aikojen kuluessa vaihdellut, niin se on kuitenkin säilynyt elinvoimaisena. Tällä hetkellä humanismilla menee hyvin. Sillä ei liene kovinkaan vakavasti otettavia vastustajia; näin voidaan päätellä sen perusteella, että lähes kaikilla suunnilla julistaudutaan kilvan humanismin ajatusten perillisiksi. Humanismin perusajatukset jokaisen ihmisen arvosta, jokaisen yhtäläisistä oikeuksista niin materiaalien tarvikkeiden kuin henkisten tarpeiden suhteen on kirjattu monissa eri yhteyksissä, mm. YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa.

Palautetaanpa mieliin aikuiskasvatuksen kehittämistoiminnan alku. Mitkä olivatkaan Aikuiskoulutuskomitean asettamien aikuiskoulutuspoliittisten tavoitteiden lähtökohdat 1970-luvun alkupuolella. Tällaisina perusarvoina mainittiin I osamietinnössä ihmisyyden ja demokraattinen yhteiskuntakäsitys. Ihmisyydellä tarkoitettiin juuri humanisuutta ja komitea viittaakin tässä yhteydessä suoraan YK:n ihmisoikeuksien julistukseen. Myös toinen perusarvo, demokraattinen yhteiskuntakäsitys, pohjautuu selvästi humanismiin, sillä humanismin lähtökoh- tana on juuri ihmisen sosiaalisen luonteen oivaltaminen ja siitä ihmiselle asettuvien vaatimusten korostaminen. Myös komitean II osamietinnössä olivat lähtökohdat samat, kun komitea johti aikuiskoulutuspolitiikan tavoitteet Vuoden 1971 koulutuskomitean koulutuspoliittisista tavoitteista. Mikäli olen oikein ymmärtänyt Aikuiskoulutuskomitea pyrki myös mietinnössään konkretisoimaan nämä humanistiset lähtökoh- tansa käytännön kehittämissuunnitelmiksi ja -esityksiksi. Saattaa tietysti olla, että komitean mietinnöistä löytyy aineksia muunkinlaisista ihmiskuvista, mutta peruslähtökoh- ta oli siis humanismi. — Epäilen, ettei aikuiskasvatuksen kehittämisen lähtökohdaksi ole nytkään löydettävissä parempaa ihmiskuvaa.

Mitä tulee kehittämisorganisaation ”ihmiskuvaprojektin” siihen osaan, jossa selvitetään mm. aikuisten rooleja, kehitys- ja elämänprosesseja sekä koulutettavuutta, niin näistä asi-

oista on sekä koti- että ulkomaisessa kirjallisuudessa jo niin paljon tietoa, että sen pitäisi riittää kehittämistyön pohjaksi. Eri asia on tietysti tämäntapaisen tutkimustoiminnan käynnistäminen. Se vaatisi kuitenkin toisenlaista lähestymistapaa ja resursseja.

Näyttää siltä, että kehittämisorganisaatio on kaivamassa uudelleen vanhoja lähtökuoppia, vaikka nyt olisi jo korkea aika siirtyä konkreettisempaan kehittämistyöhön. Aikuiskoulutuskomitean esitykset hyväksyttiin aikanaan

varsin yksimielisesti, joten niiden pohjalta olisi hyvä jatkaa. Jos aika on joiltakin osin kulkenut komitean esitysten ohi, niin ei kai kehittämisorganisaation tarvitse lähteä uudelleen pohtimaan kehittämisen peruslähtökohtia. Valtioneuvostokin totesi kehittämisorganisaation asettaessaan, että kehittämisen perustana tulisi pitää Aikuiskoulutuskomitean työtä.

Andragogi